

Bergur og Biskupskungna-drangurinn.

Endur fyrir löngu hafði bændi nokkur í Biskupskungum jarðastífti við annan bænda austan af Síðu; báðir voru þeir félagarmenn miklir og kaldir vellefnadist.

Sá bændinn, er í Biskupskungur flutti, átti tvo sönnu; var annar þeirra 22 ára og hét hann Bergur, fimleika maður mikill og svo hann var að afli, að hann var talinn fægja mauna mati að afli aða meins. Hinn sönnur bændans var 19 ára og hét hann Sigvaldi og þótti hann vera hinn efri-
legasti maður.

Bergur hafði um nokkur ár haft þann eidd, að stunda sjómennsku í veröldum og fara í Kaupavinnu norðurs land á sumrum og var þú nokkurstíttur lausamaður, en þó ávakti heim til foreldra sína rétt fyrir jólum og lovaðist hjá þeim, þar til er hann fór í verid í Þorra eða Síu.

Fyrsti veturinn, sem foreldrar Bergs bjuggu í þessari nýju jörd, er þau fluttu í, um vorid, hafði gengid í gæd með mikilli snjókomu og frosthótti, svo, að um jól var allur félagur kominn í gjöf, nema sandin, og um jólum gædi svo mikla áfróða og ísalög, að faka varð sandinn einnig í gjöf.

Þú var svo eidd, á þriðja dag jóla, þá um veturinn, að bróðurinn fór að gæta sanda og neka þú til fjárhúss nokkurs, so

Stod í kúljadrinum, eigi all langt frá barnum. Bergur gælt
 til fjárhúsins, til þess að gefa sandnumum heyr í gauda, en
 Sigvaldi fór að selja sandina, og áttadust þeir til, að hann yfði
 konnin heim með þá um það leyti sem Bergur var búinn
 að láta heyr í gaudana wa jötunnar (sem úr eru kalladar gaudar)

Bergur fór inn í fjárhúsið - og var þá komið að mið aftur -
 og leggur hann hundið fyrir dyrnar að innangæddu; en meðan
 hann er að þorna henni svo vel fyrir, sem honum líkar, fimmur
 hann að eitthvað störfast við fótur honnum og fæur inn fyrir hann
 í fjárhúsið; held hann, að þetta mundi vera hundur, sem fylgt
^{heyr} broðrumum til fjárhúsins. Bergur sá ekkert inn í húsið fyrir
 myrkri, en kallar þó inn og spyr, hvort notkur sé þar inni,
 kallar til hundsins ^{með} nafni, og athugati hvort notkur sé hvílt
 vori þarva nálog sér í dýrumum, áður en hann heldi lengra
 inn í myrkrið, því honnum vauð ekkert um sel, þegar komið var
 við fót hans, á meðan hann var að þorna hundið fyrir, en
 hann vauð einstak var, og held að þetta hefði verið hugar-
 bændur einn og úngdum, sem ekkert hefði haft við að styðjast.

Bergur hann síðan inn í fjárhúsið og nær í gaudana, til að
 styðjast við í myrkri; fimmur hann þá að andad er ~~því~~
 heldum gæsti á himn honnum og fólks þann ekkert um það,
 en í sama teili fimmur hann, að snæris - andi eða laudspotti,
 sem honnum vorkist hanga niður úr teila sta mæni hússins,
 stóð í andlit honnum; þreifur hann því nýggjafir höfuð sér
 og kringum sig, þarva í myrkri, en fimmur ekkert, og

elkret heyrir hann, þó hann hlusti. En þá andað í hann
 aftur, ein græniloga og kaldar, en í fyrra stæffid, svo
 sterkiloga, að hannum flýgur í hæg, að verid ^{geli} ~~hann~~, að einhver
 Kunnir ni að vera þarna inni, mástoe til að hræða hann eða
 hræklja, þó harla ólíklegt sé, sigr meim heimamanna, þó
 þeirri átti hann ekki von þarna. Hann Kallar því og sýgr:

„En hér notkur? Hann hlustar, en heyrir elkret of
 heldur því áfram leid sinni og fillrar sér inn með góðumunum,
 myg hann kemur að Kunnblöðrumum og ndr í huldina, en þoga
 hann etlar að stækida inn í Kunnblid og er hálfur ^{lyfi} ~~þominn~~
 inn ír dýrumum, finnur hann, að lehid er allfast í báða
 fótur hans og hann draginn fram í fjárhúsgölfid. Hann
 stóð hvallega í fótur og Kallar:

„Hver er hér? — Sé hér notkur, þá gefi hann sig fram!“
 En í stad þess að fá notkurt svar, er blásid framman í
 hann helvöldum og hráslagalogum quiti. Vard hann þá
 óttasteginn í bili og hugðists að leita dýrumna og regna að
 Kunnit út, en hvernig sem hann leitadi og eiddi um húsid,
 þarna í myrkerinu, fann hann hvergi dýrnar, né neith til að
 festa hendur á, hvortki veggji né garda og óx hræðla hans
 við þetta um allan helming, enda fannst honnum hann þverna
 mátt og sér verda flóturt fyrir brjósti; lotis er hann leli inn
 Langbrögðum og Klippum svo í handleggina og síðurnar, að
 hann sár-kennidi til. Hoarf honnum þá hræðlan, máttur
 hans óx og ógledin fyrir brjóstinu þvarr; hann fylfist heyrte

of hendi of föls ni^{med} allu því afli sem hann átti til, í móti
 því sem fyrir var, en fann brátt, að það sem hann föls á, var
 hált og þvælt, líkast því sem það vori náttúru máður, sem
 hann var að glíma við. Hendur hans runnu í því einu og
 hann tók í blautri skótu og náði hann því hvergi hand-
 festi í því og gat ekki neyð afli síns sem skyldi. Hann
 sló til þess með höndunum og spartradi til þess með
 fötumum, en aðfadar mætti hann sömum slepjunni, sem
 þó hélt honum blýföstum, krandi hann og kræsti og
 reyndi að koma honum af fötumum.

Á þessum svifkingum inni í Koldinnunni, kom honum
 brátt til hugar, að það, sem hann ni var að eiga við, hlýfti
 að vera draugur, enda sá hann við og við líkast hravar eldi
 vegna fyrir augu sér og illum clamur leggja að vitnum sínum,
 því meiri, sem hann kom nót ofrestjunni og þótti honum
 hversýnt mjög um það, hvort betur hefði, hann sta sá, en
 við hann glímdi því hvergeru vanni á öðrum eða kom þinnu
 undir.

Vidureignin stóð all-lengi, að Þerji fannst, og var hann alltof
 að hlesta í gáðama og meira sig í þeim og soo fast hleijo
 ofrestja þessi hann í handleggja, að hann etladi oft og ein-
 ath að hniga niður af sárs-aulka og máti, en ávalt náði
 hann sér aftur og reyndi að vinna bry í áfleti því, en á
 hann sötti, með engu minna afli en hann sjálfur þótti
 hafu, en þess maut hann etladi, vegna slepjunnar, sem

hann varð að vera að grufla á, líkast því sem uddi
fand hráblautt steini eða hvelju.

Þegar atgangurinn var senn harðastur og hafði stöðu
leugi, fann Bergur, að hér átti hann við ofurefli sitts
og þessi leikur klyfti að enda með ósigri fyrir hann, en
í því bili kom Sigmundi að hjár húsdyrnum og Kallan:

"Bergur! - Bergur! Erstu hér, Bergur?" - -

Bergur gat látið Sigmundi heyrna til sín og stundi upp
þessum orðum, fullur meði og þreyfu:

"Já, komdu fljótt! Hjálp... hjálpaðu mér!"

Slepti þá ofrestjann fötunum og leitadi dyra, en
Bergur slengdið ríður á gólfid, uddi sprunginn og meði.
Sigmundi brá nið, en hann heyrði bróður sinn andvarp,
so þunglega, og enn meir brá honum, en hann fann óþögn
legan gust leik. nu sig, en ofrestjann ruddið fram úr
myrkurinn úr hjá honum, með leið og hann fór inn í hjár-
húsið.

Sigmundi hafði engin munif, ruddið sinn þangad, senn
hann heyrði þungar stunnar bróður sinn og dró hann úr úr
húsinu, en er úr kom brá honum enn meir en áður, því
nú sé hann framan í bróður sinn náfölan, allan bláan og
marinn, heyna til að staulast á lokur, yfirkominn og meði
og þreyfu; augu hans stóðnu úr í loftid af ótta og geðs-
kröfingu, eftir þessu kynlegu og illu vidur eigu.

Sigmundi sagði: "Póði bróðir minn! Elstu Bergur minn

Hvad hefir þessi þingur fyrir þig?"

En Þergerur gat engu auðad.

Sigvaldi tók þvi í ölm, sem hann átti til, & sesti bróður sinn rygg af hjárumum og snjóörnum og bar hann heim. Saurina lét hann eiga sig í meðan, en fór síðan með föður sínum og lét það af þeim um, sem etlasi hafði fandi um í meðan hann fór heim. Í Kumblið höfðu saurinnir etlasi komið, því hvarin var þessum í dýrumum; annars hefðu þeir ruddst þangað um og dröfid sig.

Moogunum eftir fóru þeir Sigvaldi og fadir hans í hús og sáin þá, að mikil murrót hafði verið þar: Skáin lá í flyksnum í gölfum, gaurarnir voru meira og minna bóttnir saurinnir ruddust út í móti þeim, eins og þeir hefðu vordid einhveru varir, eða jagu vel hraddir, enda höfðu þeir haft lítið að éta um nóttina, því fæðgarnir höfðu um annað að hugsa hvóldid áður, en að gefa þeim vandlega.

Þergerur var háttadur niður í minn og lá lengi, svo, að hann gat etlasi sátt þá vandrægu síni við draugjum. ^{ad 500 kommu.} Upp-
frá þessu vand hann allur annar máður en áður hafði verið:

Stroddur og huglaus, hvad sem fyrir kom og mátti aldrei sinna vera. Hann svaf illa og norðist létid og dróst þvi upp, það sem eftir var vestrar og nosta sumar og dó um haustid, enda þá þrotum að heilsu í sál og líkama.

Hann var mjög saknað, því efuileggi og atgervissnveri hann gat etlasi þar um slóðir en Þergerur var.

Þegar Farid var að grafa st fyrir það, hvað þarna mundi
 hafa verið í ferðinni og leitið Þeyr svo gótt, kom það
 reynt í Hafni, að bóndinn, sem flutti frá jörð sinni í
 Sveithúpslungum austur í Sétu, voru áður, hafði Farid
 þaðan af freiri á stöðu einni, að honum hafi elti þótt sér
 við vott þarna, fyrir draugagang, síðan vinnu maður
 hans hafði drækt sér í Tungufljóti fyrir þá ein árunu
 og verið borinn sem lítið inn í þetta sama fjárhús, sem
 vísu er þeir Þeyr frá fram í, og var orsökinn til þess,
 að maðurinn drækti sér, þálin sín, að hann félt eigi að
 eiga dóttur bóndans. Ári síðar hengdi stilkann sig í
 fjárhúsinu, og fór að fá elti að eiga vinnu mannum.

Þetta félt bóndannum svo mikils, að hann flutti sig, en
 leyndi þinn bóndann á stöðinni.

Þessi sögu er skrifuð (í fyrstu) 1889, eftir Halldóri ríka í Vatn-
 leysu, sem sagði mér söguna þegar ég var þar kaupmaður og mi er
 hún skrifuð eftir bláðnum, sem ég hef átt síðan.

Reykjavík, 24. ágúst 1921.

Jónatán

Ath. s. Gyfar sögunni undir Einna gamla í Vatnleysi, sem sagði: „Gyðafi hefur
 eitt að minn frétta í nýðdanni minni og fyrir þann Halldór gamla hefur
 sá þú eitt það minn það, er þú óttast að þú sést“. Einna dó í Feil: 1927.